

Škofjeloški pasijon

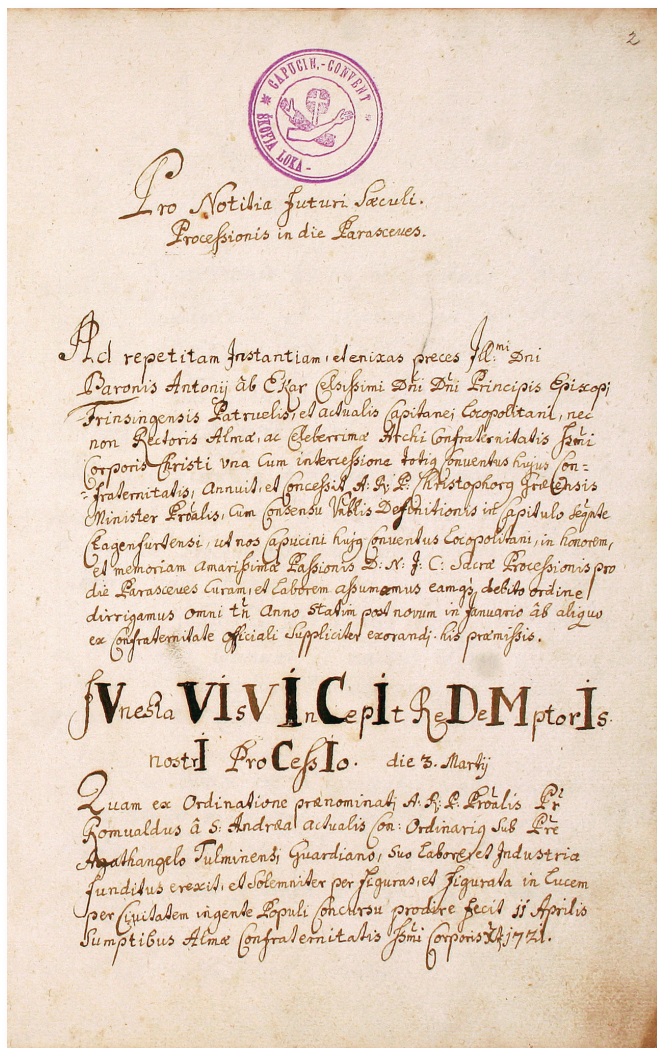
Ludvik Kaluža: Jezikovno posodobljeno dramsko besedilo

Jezikovno posodobljena inačica *Pasijona* temelji na:

1. osnovi za pripravo govorne predloge, ki jo predstavljata diplomatična prepisa in preprosti fonetični transkripciji *Pasijona*, ki sta ju pripravila Jože Faganel (*Škofjeloški pasijon*, Mladinska knjiga, Kondor 238, Ljubljana, 1987) in Matija Ogrin (*Škofjeloški pasijon*, Znanstvenokritična izdaja, Mohorjeva družba, Celje, 2009).
2. prepričanju, da *Pasijon* nič ne izgubi, kvečjemu pridobi širino in nevtralni zven vsakemu poslušalcu ter omogoča njegovo spremljanje in dojetanje brez dodatnih pojasnil in informacijskih šumov.
3. Posodobitev gre v:
 - a) poenotenje jezikovnega gradiva po sodobni knjižni normi tako v glasoslovnem, oblikoslovnem kakor tudi slovničnem (skladenjskem) pogledu;
 - b) odpravo (s prevodom) besednih in skladenjskih germanizmov, ki so bili v Romualdovem času v redni rabi in razumljivi morda večini beročih in govorečih Slovencev, ki pa danes učinkujejo kot anahronizmi, ki jih zlasti mlajši bralci ali poslušalci ne razumejo več in jim zvenijo kakor jezikovna karikatura.

Zakaj menim, da je ta posodobitev s popravki v izvedbeni inačici besedila *Škofjeloškega pasijona* možna in potrebna? Ker gre dejansko za izvedbeno možnost besedila, ki ga morajo izvajalci dobro in spontano razumeti, si ga približati in ga usvojiti. To pa je mogoče, če jim priredba pokaže, da je govor *Pasijona* mogoč in sprejemljiv tudi v sodobni jezikovni obliki, s čimer pa se veliko bolj spontano in brez posebnega učenja »starega« izgovora približamo cilju: živi in prepričljivi predstavi, ki bo tako verujočega kot neverujočega gledalca zadovoljila in prepričala s svojo estetsko in duhovno močjo. Prevelika težnja dosedanjih uprizoritev (radijska in dve procesijski, 1992, 1999, 2009) po »zgodovinski in znanstveni doslednosti« je vodila k zgrešenemu pojmovanju besedila. Za znanstveno in zgodovinsko raziskovanje služita izvirni rokopis *Pasijona* in njegov diplomatični prepis, ne more pa v ta namen služiti vsakokratna živa uprizoritev. Prevelika težnja k izvedbi po zapisu pa ob ljubiteljskih (pa tudi profesionalnih) izvajalcih pripelje prej do govorne karikature kakor do prepričljive in žive predstave.

To seveda nima nič opraviti z duhovno vsebino, ki jo *Pasijon* prinaša; ta duhovna vsebina se bo človeka, ki jo potrebuje in spoštuje, dotaknila veliko bolj, če bo izvedena tekoče in ob čim manjšem številu motečih prvin. Taka pa bo, če se bodo izvajalci besedila počutili v njem varni in suvereni (kar se je v veliki meri zgodilo ob uprizoritvi procesije 2015), ker jim bo besedilo tudi po govorni podobi dovolj približano.

Naslovnica *Škofjeloškega pasijona* patra Romualda, Lovrenca Marušiča, iz leta 1721, od leta 2016 uvrščen na Unescov Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. (hrani: Kapucinska knjižnica v Škofji Loki)

PRVA PODOBA

R a j

Angel z mečem

- 1 Iz paradiža, tega veselega, luštnega kraja,
poberita se, Adam in Eva, poberita iz raja!
Saj tukaj vaju je kača močno zapeljala
in vaju z velikimi nadlogami obdala.
- 5 Tukaj je samo prebivališče nedolžnosti,
ki sta jo vidva s svojim grehom izgubila.
Poberita se tedaj k tej veliki revnosti,
v kateri bosta noč in dan vpila.

Hudič

- Ah, Adam, ah, Eva, kako dolgo sta veselje uživala,
10 kako hitro milost in nedolžnost svojo zafrečkala!
Hotela sta z Bogom vštric in enaka biti,
zato sta morala v moje roke priti.
Jaz sem vama kakor kača veliko srečo obljubil;
jaz sem vama po tem dobrem hudo obudil,
15 s tem pa je vsa nesreča nad vaju stopila,
in vaju v moja sužnja spremenila.

Eva

- Ah, kako pozno sem jaz, sem jaz spoznala,
da sem z jabolkom sama sebe zapeljala!
Kako prevzetno sem hotela kot boginja biti
20 in sama sebe Bogu enako storiti.
S tem pa sem sama sebe v nadloge pripravila
in ves človeški rod s strupom greha zadavila!

Adam

- Ah, da bi jaz sam sebi z jabolkom bil škodo storil
ter nikar s tem strupom človeškega rodu pomoril,
25 bi se meni tolikanj moje srce ne stopilo!
Ali ker vidim, da se je z mano vred vsem ljudem to zgodilo,
moram noč in dan žalovati in milo jokati,
dokler sem v jarmu hudiča, kjer moram milo stokati.
Ah, usmiljeni Bog, pridi ti meni na pomoč,
30 da bomo mi spet pripeljani v našo luč!

Drugi angel

Ah, ti revni in nesrečni Adam,
v kakšno nadlogo si se zapeljal sam!
V srečni stan te je Bog postavil,
ti si ga pa s pregreho zapravil.

35 Si hotel samemu Bogu enak biti
in razumnost vseh reči pridobiti.
S tem si postal suženj hudiča,
to tebi zdaj očitno tvoj greh priča,
s katerim si izgubil svojo nedolžnost
40 in ves človeški rod spravil v večno sužnost.
Zemlja bo tebi trnje in koprive rodila
ter bo Eva s tabo vred to nesrečo občutila.

Tretji angel

Grešna duša, ti zdaj poslušaj,
ja, svojega Boga nikar tako ne skušaj!
45 Ravno tebi se mora tudi prigoditi,
ker ti se ne brzdaš pregrehe storiti.
Zamoreš nebeško kraljestvo zgubiti
in peklenski ogenj zaslužiti.
Odstopi tedaj od pregrehe,
50 tako ne prideš v večne kehe.
Enako se tudi grešniku zgodi,
ki se zapovedi Božje ne drži.

Adamovi otroci

Ah, Adam, ti naš ljubeznivi oče, kaj si ti storil,
da si ti nas, uboge otroke, s tem grižljajem umoril,
55 zaradi njega si ti izgubil svojo nedolžnost,
in nas spravil v to večno sužnost,
da moramo tukaj noč in dan vpiti,
če hočemo nebesa zaslužiti!

K o v a š k a b r a t o v š č i n a *Dva angela s svojima predmetoma*

Prvi angel, peš, ki nosi kelih

Le sem, le sem, o človek moj!
60 Pomisli, kaj je storil greh tvoj!
Iz grenkega pije Jezus keliha
zavoljo tebe, grešnika.
Krvavi pot od njega gre,
zate toči milo solze.
65 O, človek, dokler si še zdrav,
spoznaj dobroto Božjo prav!

Drugi angel, ki nosi mošnjo

O čudo čez vsa čudesa,
čudite se vi v nebesa!
Srebrnikov trideseti
70 hoče Judež za Jezusa vzeti.

Devica Marija bi ga ne dala,
za vesoljni svet nikar ne prodala.
Ti, grešnik, ti ga pa prodáš
ter za en majhen užitek ga predaš.

75 O, grešnik, več, več je vreden,
to dobro ve sleherni eden!
Le to, o grešnik, prav premisli
ter si močno v srce vtisni.

Lončarska in zidarska bratovščina z dvema angeloma

Prvi angel, ki nosi vrv

O, Marija, ali vidiš vrví,
80 močne, trdne ter grozne oži?
Z njimi so Judje zvezali Stvarnika mojega
ter ljubeznivega Sinka tvojega.
O, ročice, nožice presvete,
kako ste grozno na križ razpete!
85 O, grešnik, ti jih odreši
in nikar več ne greši!

Drugi angel, ki nosi meč

Z mečem je Peter Malkusa ranil,
Jezus pa ga je s svojo sveto močjo ozdravil,
ker je njemu uho spet pristavil
90 ter mu s tem zdravje pripravil.
Ti pa, grešnik, Jezusa muke ozdraviš,
kadar ti svoje grehe odpraviš.

Čevljarska bratovščina z dvema angeloma

Prvi angel, ki nosi šibo

Šibe, biče angel nosim,
tebe, grešnik, ljubeznivo prosim,
95 jenjaj hitro že grešiti
in nikar z grehi Jezusa biti,
ki je zate vso svojo kri prelil,
da bi tebi, o grešnik, večno življenje pridobil.

Drugi angel, ki nosi steber

Steber, težak in krvav,
100 nam kaže, kar je Kristus za nas prestal,
k njemu grozovito privezan.
Glej, človek, kolikšna je do tebe njegova ljubezen!
O, grešnik, to moraš ti vedeti
ter se s kesanjem svojih grehov oteti!

- 105 Kristus je bil zavoljo tebe grozovito tēpen,
s šibami, biči in klofutami bījen.
O, človek, v jok preobrni svoj smeh,
ker vse to je storil tvoj greh!

Pekovska bratovščina z dvema angeloma

Prvi angel, ki nosi suknjo

- O, Marija, žalostna mati,
110 poglej in se začni bati!
Angel suknjo Kristusovo nesem,
ki gre od pota krvavega le-sem.
O, grešnik, tudi ti to poglej
in se ob tem sveti pokori predaj;
115 svoje smrdljive grehe zdajci moraš zapustiti,
če želiš enkrat v sveta nebesa priti.

Drugi angel, ki nosi žeblje

- To so žebljí, šilasti in ostrí,
ti so prebodli Jezusove kite in kostí.
S kladivom so Judje Jezusa na križ pribili,
120 iz njegovih svetih rok in nog sveto kri točili.
Reci z mano, grešnik: O, Jezus moj,
kako grozovit je marter tvoj!

Mesarska bratovščina z dvema angeloma

Prvi angel, ki nosi gobo

- Kristusova usteca žejna
z grenkim žolčem bodo napojena.
125 Ti pa, grešnik, svojim ustom odtrgaj
in Božjo muko z žejo in postom prav spoznaj.
Sitost boš tako pridobil
ter večno Kristusa ljubil.

Drugi angel, ki nosi lestev

- Pod križem so Judje lestev postavljali
130 našega stvarnika truplo s križa snemali.
Kadar ti, grešnik, svoje grehe odjemlješ,
tako ti svojega ljubeznivega stvarnika s križa snemlješ.

Krojaška bratovščina z dvema angeloma

Prvi angel, ki nosi krono

- O, čudo, prečudna krona
Boga visokega ne šóna!

- 135 Iz špic in trnja povita,
na sveto glavo Kristusa nabita!
Marija, jokaj milo,
nikdar kaj takega se ni godilo!
O, grešnik, jokaj se ti tudi
140 in svojo grešno dušo zbudi!
Tvoj greh je vsega tega kriv,
ki je Kristusa takó s krvjo oblil.

Drugi angel, ki nosi petelina

- S petelinom se nam kaže,
kako Peter trikrat laže.
145 Petje petelina
Petra k pokori opominja.
O, grešnik, tudi tebe se to tiče,
k sveti pokori te kliče;
odpri prav svoja ušesa,
150 tako pojdeš v sveta nebesa.
Devico Marijo na pomoč kliči in prôsi,
ki nas vselej v srcu nôsi!

DRUGA PODOBA

S m r t

Smrt na konju v podobi

- Jaz sem grenka smrt imenovana,
iz visokih nebes na ta svet poslana.
155 Jaz moram papeže, škofo, korarje in kardinale,
cesarje, kneze, vojvode, grofe in mogočne kralje,
tudi vse, kar živi na sveti,
moram pod svojo oblast vzeti.
Ah, vi grešniki, skusite vaše oči odpreti
160 ter premislite: kar živi, mora enkrat umreti.
Ker ste zapoved Božjo prelomili,
zato ste pod mojo oblast stopili.
Smrtno bridkost morate nositi
in z ostro sulico prebodeni biti.

M r t v a š k a k o n j e n i c a

Smrt s koso, peš

- 165 Jaz sem slepa, vendar vse umorim
in s svojo koso veliko škode storim.

Bodi star ali mlad, kar predme pride,
bôgat, božec, kmet, žlahtnik, nihče ne uide.
Kralj, cesar, papež ali vojščaki,
170 prosti, mogočni in vrli junaki.
Ja, vsa moč vsega sveta, kar živi,
to pod mojo ostro koso stoji.
Te ljudi jaz vse zapišem,
izgovorov ali prošnje nikdar ne iščem.
175 Jaz sem brez kože, sama kost,
zatorej ne maram za nobeno visokost.
Ah, vi grešniki, skusite svoje oči odpreti
ter pomislite: kar živi, mora enkrat umreti!

Duša recitira

Prekleta ura in čas,
180 ko sem rojena bila,
prekleta pot tistih gas,
kjer me je mati nosila!
Bolje bi bilo, da bi se bil
na svet rodil en kamen,
185 kakor človek, ki pride živ
noter v peklenske jame.
Prekleta bodi ljubezen,
ki sem se ji vdala,
ker me je v tako bolezen
190 in muke pripeljala!
Preklet bodi od mene vsak greh,
ki sem ga bila storila,
saj sem ga imela za smeh
ter sem mu privolila!
195 Prekleta bodi družčina,
s katero sem hodila,
v hudičevo pokorščino
me je večno pahnila.
Zdaj so se meni oči,
200 ali prepozno, odprle,
ko sem že brez moči –
nebesa so se zaprle.
Oj me! O, večnost, večne dni
moram tedaj trpeti,
205 vsaka minuta se mi zdi
veliko let goreti.
Oh, taka nikoli več

ne bom zrla v obličje Božje!
To je v srce večji meč
210 kakor vse muke in orožje.
Oh, da bi mogla enkrat umreti,
bi hotela še več trpeti,
ali pred mano beži ta smrt,
moram večno živeti.
215 Oh, grešni človek, premisli prav,
da sem k meni ne prideš!
Delaj pokoro, dokler si zdrav,
kajti smrti ne uideš!

Lucifer z *dvema hudičema*

Lucifer

Jaz sem sam Lucifer, ta prevzetni,
220 angel sem bil, Bogu sem želel čast odvzeti.
Poglej, grešni človek, mojo podobo,
kakšno ostudnost sem jaz zadóbil!
To je storil en sam naglavni greh,
ki sem ga jaz imel le za smeh,
225 da sem tako sramotno in nesrečno padel.
Prevzetno čez Boga sem grabil,
enak po časti sem mu hotel biti,
za to sem moral v prekletstvo priti.
Lepoto svojo z enim samim grehom sem izgubil
230 in ostudno svinjsko obličje zadóbil.
Od Boga sem vekomaj preklet,
v teh peklenskih mukah z verigami pripet.
O, človek, ti mojo podobo poglej
in svoje naglavne grehe preštej!
235 Če je mene ena sama misel v hudiča pahnila,
od Boga na večne čase ločila,
premisli tudi mojo grozovitost in ostudnost
ter se večkrat spomni na dolgo večnost,
zakaj vsak naglavni greh tvojo dušo v hudiča spremeni
240 ter podobo Božjo kmalu zgubi.
Bodi vesel in slasti uživaj,
grehe delaj, svoje hude navade ne skrivaj!
Meni služi in ponižnost izkaži,
kar je Bogu prijetno, to pa sovraži!
245 Tako bova gotovo enkrat skupaj stala
ter na peklensko vižo na vekomaj plesala.

Hudiči recitirajo

Zdaj, zdaj se bomo mi nad tabo zdivjali,
tebe davili, mučili in te teptali,
v peklenškem ognju boš z nami večno gorela,
250 proti svoji volji našo pesem pela.
Pekel si ti za plačilo dobila
s tem, ker si nam tako zvesto služila.
Allegro, bratje, z verigami jo dobro vežimo,
iz naših krempljev je več ne spustimo!
255 Ona naj v naših mukah nas tolaži,
se v goreči smoli z nami praži.

Dva dečka, ki pojeta Hozano

Hozana na višavah,
blagoslovljena s petjem iz naših ust,
njemu, ki ga pošilja visokost!
260 Hozana, mi ga častimo!
On je maziljen kot Davidov sin,
njegovo ime bo pa hvaljeno vekomaj z njim.
Čaščen bodi ta, ki prihaja v imenu Gospoda!

Kristus, ki jaha na oslu

Le sem, le sem, svete duše, pomagajte vénčat današnji dan
265 in z veseljem vašega kralja po mestu peljite, ker je sam!
Potresajte oljko, zakaj jaz vas moram kmalu zapustiti!
Zatorej želim od vas zadnjikrat to čast pridobiti,
ker ta je tisti od Boga v čast postavljeni zadnji dan,
ki ga mora spoznati ta svet, da je visoko držan.
270 Zagotovo ti veseli glasovi bodo minili čez kratek čas,
in namesto časti zasramován bom od vas.

Dečki z oljčnimi vejicami

Slavo Kristusu skažimo,
in Gospoda zdaj molimo –
hozana na višavah –
njemu hvalo pomnožimo!
Z oljko bomo te hvalili,
padli k nogam, Jezus mili –
hozana na višavah –
da bi milost tvojo užili!
Njega ves svet blagoslavlja,
njemu čast vesel ponavlja –
hozana na višavah –
ker od grehov nas ozdravlja.
Zdaj nam novi kralj kraljuje,

vsakdo rad ga povzdiguje –
hozana na višavah –
on nam milost izkazuje.

Hvalo bodo usta pela,
tebi, kralju Izraela,
odreši nas in varuj –
srca zate le gorela!

- 272 Čast mi skupaj pojemo,
tebi, Kriste, hvalo dajemo,
274 hozana v visokosti,
naše grehe nam odpusti.
275 Tebe mi častimo,
za kralja našega izvolimo,
usmerjaj nas in vodi,
predte srca položimo.

TRETJA PODODBA

Gospodova večerja

Kristus

- Ah, prišla je moja ura in čas,
da se bom moral ločiti od vas.
280 Ker sem vas vselej močno ljubil,
da bi vam večno življenje pridobil,
bi hotel še dalje pri vas ostati.
Ker pa se moram od vas podati,
mi moja ljubezen tega ne pusti,
285 da bi od vas šel celo brez sledi,
tedaj bom za vselej pri vas domoval,
v podobi kruha za vselej pri vas ostal.
Vzemite tedaj, to je moje živo telo,
ki bo za vesoljni svet trpelo.
290 Vzemite tudi ta kelih, v katerem je moja prava kri,
in pomislite, da vaš mojster za vas rad smrt trpi.
Če boste s čistim srcem jedli in pili,
potem se boste na večne čase veselili.
Če pa boste le-to v naglavnem grehu prejeli,
295 potem boste na vekomaj v peklu goreli.
Ah, žalost! Ah, bridkost moje dušice
k tebi, nebeški oče, žalostno kliče.
Vsi moji udi so s težavami obdani,
ker vidim enega zapeljanega med vami.

300 On bo mene mojim sovražnikom izdal
in me Judom za trideset srebrnikov prodal.

Peter

O, moj Janez, vprašaj, kdo bi mogel ta biti,
o katerem je on začel govoriti.
Ta bi bil vreden, da bi se zemlja odprla,
305 in njega, tako nehvaležnega, požrla.

Janez

Kdo je ta? Povej nam, kateri bi to hotel storiti
in tebe bi hotel s trpljenjem umoriti!
Kako bi to storil ob takšni dobroti,
ko si ga ti vzel pod svoje peroti.

Spet Kristus

310 Eden izmed vas dvanajst, ki sedi pri mizi z mano,
bo storil to veliko pregreho neznano.
Ta je hudiča močno poslušal
in bo na vekomaj njegovo muko okušal.

Judež z drugimi apostoli

Sem morebiti jaz tisti, o katerem si spregovoril,
315 da bi lahko to veliko pregreho storil,
da bi jaz tebe, mojega mojstra izdal
in Judom za trideset srebrnikov prodal?

Spet Kristus

Ti sedaj sam si, ki si le-to govoril:
ti boš mene s to veliko pregreho umoril.
320 Boljši trošt bi vselej zate bil,
da bi se ti ne bil nikdar na svet rodil.
Tako pa boš moral vselej v peklu goreti,
ker nisi hotel po mojih besedah živeti.

ČETRТА PODODBA

1. *En gospod polkovnik na konju.*
2. *Dva narednika, vsak s svojimi bojnimi trofejami na ramenih.*
3. *Dva bobnarja, peš, in med njima piskač.*
4. *Dvanajst mož s kopji po trije.*
Polovica grenadirske konjenice na konjih.
S A M S O N
5. *12 mož s kopji, spet po trije skupaj.*
Druga polovica grenadirske konjenice

PETA PODODBA

K r v a v i p o t

Kristus, ki poti krvavi pot

Ah, žalost, oh bridkost je vse moje ude obdala,
325 ker je groznost greha v meni pristala.
Vsi moji udi morajo krvavi pot potiti,
ja, mojo žalostno dušo skoraj umoriti.
Cela moja dušica velike bridkosti trpi
in moje telo krvavi pot poti.
330 Ta mrtvaški pot iz vseh udov gre s silo
in nikogar ni, ki bi se razjokal milo.
Ah žalost, ah bridkost moje dušice
k tebi, o nebeški Oče, žalostno kliče!
Poglej, vsi moji udi so s težavami obdani
335 da bi le pridobil te grešnike, ki so zapeljani.
Ja, mojo dušo mrtvaške težave skelé,
da bi le vse človeku v pomoč билé.
Skozi mojo bridkost in krvavi pot
tebi jih priporočam, o Gospod!
340 Ta kelih, katerega si ti meni napil,
potem, ko je Adam nesrečno grešil,
ga rad in voljno bom spil
in vso svojo kri za grešnika prelil,
da bi se človeku spet nebeška vrata odprla
345 in hudiču iz krempljev dušo izdrla.

Angel na gori, z drugimi

Kaj, odrešenik tega sveta, ti žaluješ tako?
Svojega očeta spoštuješ, nebeška volja je to.
Iz nebes, o gospod, sem k tebi poslan.
Krvavi pot boš potil. Na znanje ti dam,
350 da skozi tvoj križ in trpljenje
bo človek imel svoje zasluženje.
Ta križ in te velike rane
tebi od nebes le-sem poslane,
ta kelih, katerega boš spil,
355 bo človeku večno veselje pridobil,
hudiču ga iz krempljev vzel
in pred nevarnostjo otel.
Trpi tedaj voljno, o Gospod,
za grešnike ta krvavi pot!

Prvi angel

360 Ah, človek, prav na svojega odrešenika pomisli
ter njegov krvavi pot v svoje srce vtisni.
Poglej, vsi njegovi udje so s krvjo obdani,
z njo bodo vsi tvoji grehi oprani.
On tukaj v veliki želji klečé trpi,
365 da tebi in vsem grešnikom to pomoč pridobi.
Ah, grešnik, zapusti tedaj svoje posvetne norosti,
ki tvojemu odrešeniku počno velike bridkosti.

Drugi angel

Da bi jaz bil s krvjo in z mesom obdan,
kakor si ti, o revni grešnik, ki si zapeljan,
370 od velike žalosti bi solze prelil
čez to veliko bridkost, ki jo on je užil.
Vrzi se tedaj, o grešnik, na zemljo, s krvjo pokrito,
pomisli, koliko tisoč kapljic je zate prelito.

Tretji angel

O, moj Jezus, bodi ti od mene potolažen!
375 K tebi je mene poslal oče nebeški danes ta dan.
Ti res moraš krvavi pot potiti,
če hočeš grešnikom nebesa pridobiti.
Trpi tedaj voljno, o Gospod,
za grešnike krvavi pot!

Četrty angel

380 Tudi jaz sem moral k tebi priti,
ker te moram utolažiti.
Ti ta kelih moraš srčno piti,
če hočeš grešnike pogube odrešiti.
Ti moraš ta krvavi pot potiti,
385 in voljo nebeškega očeta izpolniti.

Judež Iškarijot, ki ga pelje hudič

Judež

Dolgo sem premišljeval, komu bi ga prodal.
Padlo mi je v srce, da ga bom Judom dal.
Ne bom se z njimi o velikem kupu menil,
samo na trideset srebrnikov jim ga bom cenil.
390 Jaz vam povem: več kakor tisoč življenj je vreden;
ne maram; jaz sem tudi teh denarjev potreben.
Kupčijo ste tedaj vi z mano sklenili,
obljubim vam, da boste Jezusa v svoje roke dobili;
kogar boste videli, da ga bom poljubil in objel,

395 tega bo lahko sleherni od vas prijel.
Zvežite ga in glejte, da vam ne uide,
da potlej krivda name ne pride!
Jaz sem ga vam zvesto izdal
ter le za majhen dobiček prodal.

Judež obupuje

400 Prekleta bodi ura in ta dan,
kadar sem bil tako razuzdan,
da sem mojega mojstra Judom izdal
in s tem dušo in telo hudiču predal.
O, grešniki, tukaj se ob meni poučite
405 in življenje grešno opustite!
Jaz pa z veliko bridkostjo moram v peklu goreti,
ker nisem hotel vdano s Kristusom živeti.

1 – 5: Nemi procesniki

Kajfa z dvema levitoma na konjih, recitira

Ponavljam besede, ki sem vam jih govoril,
in pravim: najbolje, da bi se on čim prej umoril.
410 Da ne bo zapeljivec naših ljudi,
ga bomo dali še drugim sodnikom v roke,
kjer stopijo predenj še priče
in izpovejo, da se on za sinu Božjega kliče.
Zatorej, ker nam on sam to potrjuje,
415 rečemo lahko, da samega Boga preklinjuje.
Ne dvomim, da spoznate s svojo častjo,
da je on s hudičem obseden močno.
Iz tega boste lahko sklenili sami,
da zanj nič boljšega ni:
420 mi ga bomo k Pilatu peljali
da bomo lahko pri miru že enkrat obstali.
Pilat nam mora na klicanje naše ugoditi
in ga na smrt obsoditi in umoriti.
Ja, saj bi to po pravici bilo,
425 da se na križ obesi njegovo telo.

Pilat na konju z dvema pažema, ki recitira

Tega človeka ste meni sem pripeljali
in v moje roké ga predali.
Jaz preizprašujem njegovo življenje,
vendar ne najdem, kaj je smrti zasluženje.
430 Zdaj to, zdaj óno ga vprašam:
»Odgovoriti moraš !« mu ukažem.

Zakaj je semkaj pripeljan
 in v mojo oblast predan?
 Kaj je on mogel tedaj hudega storiti,
 435 da naj jaz ga ukažem umoriti?
 Vprašal sem ga, kod je on hodil, kje je on bil,
 pri meni se je izkazal do konca potrpežljiv.
 Peljite ga tedaj k Herodežu, zdaj bo on želján
 videti ga in izprašati, ker je njegá deželán.
 440 Naj Herodež potlej dela, kar se mu zdi.
 Če je vreden smrti, naj ga umori.
 Jaz ne najdem nad njim takšne krivice,
 čeravno to ljudstvo umoriti ga kliče.
 Če želite mrtvega, tako vi storite:
 445 živega v zemljó zakopljite!

Herod z dvema pažema, ki recitira

Dolgo časa sem želel tebe spoznati,
 zdaj moraš tudi ti mene poslušáti
 in na moje vprašanje odgovor dati.
 S tem hóčem tvojo mogočnost spoznati.
 450 Vedeti moraš, da imam čezte vso oblast.
 Zatorej, daj meni kot judovskemu kralju to čast,
 če hóčem tebe prav spoznati
 in tvojo hudobijo ljudstvu prikazati.
 Dal mu bom belo oblačilo,
 455 ki bo iz njega norca naredilo,
 ker pred mano nobenega čudeža storiti noče.
 Zakaj se pa hvali, da mu je vse mogoče?
 Le proč tedaj z dvora, spred mojih oči,
 da ne bo mogel goljufati teh ljudi.
 460 Pilatu zopet nazaj ga peljite
 tamkaj ga na novo zatožite!
 Naj stori, kar je s takim norcem storiti,
 če bi ga prav brez milosti dal umoriti.

ŠESTA PODODBA

B i č a n j e

Prvi Jud

Hola, bratje, pogledjte to trdo žilo,
 465 kako se mu bo okoli hrbta ovila.
 Tako ga bom razmesaril kakor živino,
 da le bomo zaslišali, kaj ima za eno štimo.

Drugi Jud

Le udari po hrbtu, da bo vse odprto,
z biči raztepeno in z ostrogami razdrto.

470 Negovo dejanje je vse to dobro zaslužiło,
da bo to njegovo truplo kri potilo.

Tretji Jud

Pusti ti mene ter poglej, kaj jaz znam!
Vso kožo mu bom razbil sam.

475 On ne bo mogel nobenemu človeku podoben biti.
Tako lepo uslugo mu hočem storiti.

Prvi angel

Ah, ti raztrgana roža in opacana človeška podoba!
To bičanje je tebi storilo to veliko nadlogo!

Ah, da ni nobena strela hotela iz nebes priti
480 in temu neusmiljenemu bičanju konca storiti!
Vsi ti angelci, ki morajo v tvoji službi pripravljeni biti,
bi bili morali, o Jezus, na tvoje povelje to storiti.
Ali tvoja nedoumljiva milost tega ni dovolila,
temveč rada za te grešnike kri prelila.

Drugi angel

485 Ah, ti pregrešni človek, kam svojo pamet odrivaš,
da sam sebe v teh posvetnih užitkih pokrivaš.
Poglej, kaj tvojega odrešenika stane tvoja dušica!
Spomni se na njegovo bičanje, kako se on vica!
Ti na to malo ali celo nič ne paziš,
490 temveč po svojih smrdljivih željah gaziš.
Ali pomisli, da vse to trpljenje od tebe pride,
da so raztrgani vsi tvojega ljubega Jezusa udje!

SEDMA PODODBA

K r o n a n j e

Prvi angel

Ah, žalost prevelika, oh skrivnost pokrita,
ah, milost božja je s krvjo polita!

495 Ti moj Jezus se pustiš s trnjem kronati
in malo kateri se spomni tebi za to lonati.
To čisto in sveto obličje
katero vse grešnike k sebi kliče,
je neizrečeno strašno in grozno plavo
500 ter od udarcev in pretepanja vse krvavo.

Drugi angel

Oh, grešnik, premisli svojih grehov ostudnost
ter poglej svojega odrešenika pohlevnost!
Kako sramotno je kronan in opljuvan,
da bi le ti bil zopet v nebesa pripeljan.

Tretji angel

505 Ah, ti častito obličje, ki si nas vseh angelcev up in veselje,
obudi teh grešnikov srca in želje!
Oh, grešni človek, spomni se na Jezusovo sramotno zaničevanje
ter poslušaj teh Judov grozno preklinjevanje!

Četrty angel

Oh, milost Božja, kaj tvoja ljubezen počne za to,
510 da duše teh grešnikov odrešiš s svojo krvjo!
S trnjem se pustiš kronati in zaničevati,
z gnusobo pa svoje sveto obličje opljuvati.
Bodi tebi, o Jezus, večna čast in hvala,
vi vsi grešniki pa častite tega nebeškega kralja,
515 ki je s svojo muko in trpljenjem
vam vsem pridobil obilno zasluženje,
s katerim ste nebesa pridobili,
kjer boste Boga na večne čase častili.

Prvi Jud

Poglej, moj brat, našega kralja,
520 kako mu bo ta trnjeva krona lepo stala!
On bi rad bil naš kralj po sili,
zatorej ga bomo s trnjevo krono častili,
da bo vsakomur vidna njegova čast in hvala,
katero mu bo ta trnjeva krona dala.
525 On je naše kneze zaničeval,
sam sebe pa poviševal,
našo vero doli tlačil,
drugo pa, neznano, naprej vlačil.

Drugi Jud

Ljubi moj Aron, na kolena padi doli
530 ter mu figo v zobe pomoli.
Zakaj enemu takšnemu se to podaja,
da se mu na takšno vižo priklanja,
kakor kakemu lažnivemu kralju.
Boš videl, kako mu bo vse to lepo stalo.
535 Trnjeva krona in sramotno žezlo se mu lepo šika;
in ta raztrgani negodni plašč, – naj si ga sam zaflika!

Tretji Jud

Na kolenih, o ljubeznivi bratje, jaz klečim
ter mu norce in figo v zobe molim.
Kakor trnjevem kralju vso čast dam,
540 on pa sedi kakor en lipov Jezus sam.
Ah, ljubeznivi bratje, kronajte ga hitro,
da spoznali bodo vsi, kakšen kralj je on resnično!
On je le naše ljudi zapeljeval
in eno novo vero potrjeval.
545 Za zasluženost čast in hvalo
smo mu žezlo v roko dali in krono na glavo.
Tukaj pogledajte našega velikega preroka
ter premislite njegovo trnjevo baroko.
On se je hvalil, da je Božji sin,
550 ali njegova hvala bo kmalu konec vzela in spomin.

OSMA PODODBA

H i e r o n i m

Hieronim govori

Ah, Jezus, jaz sem te velikokrat razžalil,
ti pa si mene pred peklom ohranil.
Jaz zdaj poznam ta svet, te užitke jaz zavržem
in mi je žal, da sem bil toliko let temu podvržen.
555 Ah zdaj, ah zdaj priznam dobroto in milost tvojo,
da si mi podaril ta dan, da spoznam pregreho svojo.
Čezte sem se, o Jezus, velikokrat pregrešil,
meni si pa, o Jezus, velikokrat prizanesel.
Iz srca moram reči, če bi prav moral pogubljen biti,
560 da nočem nikdar več mojega Jezusa užaliti.
Ah, Jezus, kako je to, da si meni prizanesel,
kako je mogoče bilo, da muke si odnesel?
Zdaj pa iz srca prosim, trešči to nebo v mé,
ta zemlja naj ne nosi sonca, naj se zaprè!
565 Bolje da jaz umrjem, kakor da bi spet
bil v grehe pogreznjen, ti pa na križ razpet.

DEVETA PODODBA

Glej človek

Pilat

Poglejte, ljudje, ali je človeku podoben le-ta,
ki je od nog do glave zvrhan gorja,
ta, ki ste ga vi tako grozno odrli
570 in neusmiljeno njegov život odprli?
Ja, zdaj bi se vam moral že enkrat smiliti
in nikar ga toliko k smrti siliti.
Ker s takšno podobo kralj ne more več biti,
bi ga pri tem morali v miru pustiti.

Dva Juda

575 Na križ ga postavi! Križaj ga
in nikar veliko ne šparaj ga,
ker on je prijatelj grešnih ljudi
in grešiti z njimi se ne zamudi!

Spet Pilat

Vzemite tedaj vi njega
580 in križajte le ga,
saj pri njem ne najdem nobene krivice
in pri vas nobene poštene pravice!

Farizej

Ja, naša zapoved hoče le to,
da on mora umreti zato,
585 ker se je sinu Božjega delal
in toliko od nas jih zapeljal.
Eh, križaj ga in na smrt ga obsodi,
da se izognemo še večji škodi.
In, če ti njega živega pustiš,
590 tako se postave cesarjeve ne držiš!

Spet Pilat

Tedaj ga moram po volji vaši na smrt obsoditi,
če hočem pri cesarju v milosti biti.

Tukaj si Pilat roke umije in potem bere sodbo.

Poslušajte vsi sodbo čez človeka tega
in v vaših grešnih rokah v oblasti imejte ga.
595 Ker je Jezus Nazareški zapeljevalec teh ljudi,
ker je zaničevalec našega cesarja
in se kakor krivi Mesija krivično oznanja;
vse to je od višjih zadosti spoznano

600 in z njim je njegovo dejanje v smrt naravnano;
tako naj nad njim se ta sodba zgodi:
na sramotno mesto ven ga peljite
in med dva razbojnika na križ ga pribijte!

Tukaj Pilat palico prelomi in pred Kristusa vrže, potem zopet recitira.

A jaz svoje roke nedolžno umijem
in tega pravičnega kri obžalujem.

605 Vi pa od tega boste težko račun poravnali
in boste v žveplenem ognju da grla stali.

Spet oba Juda

Naj čez nas in naše otroke se njegova kri snide,
da le on enkrat do te sramotne smrti pride!

Prvi angel

Le sem, le sem poglej, o človek moj,
610 in se spomni, kam je pripravil Jezusa greh tvoj!
Od tal do glave je njega vsega raztrgal
in iz milosti je tebe nespodobno vrgel.
Kdo se ne bo ob tem močno začudil:
Pilat je to nedolžno Jagnje na smrt obsodil,
615 ki zdaj se močno v srce smili,
ti Judje pa hočejo imeti mrtvega po sili!

Drugi angel

O, čudo čez vsa čudesa je to,
da je sin Božji raztrgan zato,
da bi mi vsi ozdravljeni bili.
620 Njega močno k temu ljubezen sili
in ti grešnik še tega ne spoznaš,
da bi poslušal njegovo besedo in glas
ter ti njega še znova s Pilatom izdaš
za eno kratko veselje in špas.

1. *Sledijo 4 farizeji s črnimi klobuki na konjih.*
2. *Voz, ki sta na njem dva križa za razbojnika.*
3. *Judje peljejo oba skupaj zvezana razbojnika, vendar ju ne suvajo.*

Veronika, peš

625 O, prečisto obličje Božje, kako strašno si ti razdejavno,
z modricami, s krvjo, z nagnusobo vse obdano,
ki se ga vsi angelci ne morejo zadosti nagledati
in noben človek tvoje lepote spodobno povedati.
Poglej, o grešnik, svojega odrešenika

630 in se spomni na svojo pregreho veliko!
Ker je tvojo prvo nedolžnost hotel povrniti,
je moral svojo rešnjo kri preliti.

Kristus, ki nosi križ

Trije ali dva Juda na desni in prav tako na levi.

Desni Jud

Bratje naši, junaško se držite,
korajžno ga k sebi potegnite!
635 Naj nam plača, kar je zagrešil,
da bo vedel, kdaj je človeka odrešil!
To je on že zdavnaj zaslužil,
zakaj dosti hudega je med nami obudil.

Levi Judje

Mi ga rukamo, vi ga tepite,
640 sveže fige mu v zobe molite!
Ker ni hotel naše gosposke spoštovati,
ga hočemo mi sramotno opljuvati.
Na Kalvarijo ga hitro vlecimo,
kakor krivega kralja na križ ga pribijmo!
645 Na tem križu ga bomo umorili
in tako naše višje razveselili.

Žalostna Mati, ki spremlja Kristusa s križem

O, žalost prevelika,
poglej, človek, svojega odrešenika,
s kakšnimi težavami je on obdan,
650 v smrt tako grozno peljan!
Ta težki križ mora vleči,
če hoče tebi svojo milost obleči.
Judje ga z nogami teptajo,
farizeji ga za boga ne priznajo.
655 Pilat ga je na smrt obsodil –
to sodbo je greh Adamov poródil.
Konec je, on mora umreti,
na križevih gavgah bo moral viseti.
Pomisli tedaj, o grešnik moj,
660 kaj je on pretrpel za greh tvoj!
Obžaluj z mano njegovo muko in smrt,
da bo tebi paradiž odprtl!

Marija Magdalena

O, žalostna mati Marija Devica,
pomisli na svojo izvoljeno dušico!
665 Jenjaj tako močno žalovati,

če nočeš v smrt se podati.
Saj veš, da je Jezus sebi to muko izvolil,
za odrešenje naše k svojemu očetu molil.
Jaz poznam tvojo žalost veliko –
670 to sramotno smrt mojega odrešenika.
Za voljo tega s tabo žalujem,
nad pregreho svojo močno tugujem.
Potolaženo vendar bodi srce tvoje,
zakaj ta muka je zveličanje moje!

Marija Saloma

675 Oh grozna sodba te judovske pravice,
premislite to, moje ljube sestrice!
Jezus bo v smrt peljan po krivici,
če hoče zadostiti Božji pravici.
Poglejte, kako on pod križem omahuje
680 in grešnik se mu vendarle posmehuje!
O, Marija, kako tebi to tako močno srce prebode,
ker človek ne zapusti svoje hudobe!
Jaz želim posihmal rajši umreti,
kakor še dalje v pregrehi živeti.

Marija Kleopova in še ena Marija

685 O, grešne duše, vse skupaj tecite,
v črne gvante se z nami oblecite!
Pomagajte za našim mojstrom žalovati,
s solzami našo pregreho objokovati,
ki je Jezusa na smrt obsodila,
690 ta težki križ na njegove rame navalila.
In ker mi njemu na moremo pomagati,
hočemo njegovo smrt žalostno objokovati.

Longinus na konju, recitira

Zdaj se vidi, kaj pomaga tebi tvoje govorjenje,
ki ni drugega bilo kakor pusto zdenje;
695 rekel si, da si sin enega pravega živega Boga
in naj v druge ne verjamejo, le vate samega.
Ja pravično so te na smrt obsodili
in te na križ spodobno pribili;
ker si menil veliko ljudi sebi pridružiti,
700 ti sam moraš z mojo sulico preboden biti.
Tako bom tvojemu zapeljevanju konec storil,
da nas krivično ne boš več učil.
Nobeden ne reci, da se je potajil
in da na križu ni umorjen bil!

Tukaj ga prebode in spozna svojo pregreho.

705 Oh, jaz nesrečni človek, kako sem hudobno sodil,
da sem srce pravega Boga s sulico prebodel,
iz katerega večno življenje ljudem izvira
in mojo dušo zavoljo greha hudič požira.
Ali, ah, ti usmiljeni Jezus, kaj je meni storiti,
710 da bom mogel milost in usmiljenje pridobiti?
Jaz spoznam, da si ti pravi, usmiljeni Bog,
ter te prosim, zbriši ti meni ta moj grešni dolg!
To morate tudi vi grešniki storiti,
če nočete na večne čase pogubljeni biti!

DESETA PODODBA

Kristus na križu

Magdalena

715 Zdaj, zdaj, ali prepozno
se prestrašim grozno.
Moram jaz spoznati in obstati,
da zadosti je v grehih spati.
Jaz, jaz sem Kristusa umorila,
720 peklenske muke zaslužila.
Daj ti meni, o Kriste, toliko moči
prelivati solze iz mojih oči,
da bom spoznala,
svojo pregreho objokovala!
725 Priznam, da sem jaz to storila,
s pregreho tebe na križ pribila.
Zatorej, odpusti ti meni!
Obljubim zdaj tebi:
raje bi tisočkrat mrtva bila,
730 kakor spet tebe razžalila!

Evropa

Jaz sem skozi muke tvoje
vzela odrešenje svoje,
zato v zahvalo za današnji dan
svoje srce tebi voljno predam.
735 Z dušo in telesom bom tebi služila,
iz pravega srca tebe ljubila.
Prosim, skozi tvojo muko in sveto kri,
moje podložne pod svojo brambo skrij,
da bodo tebe iz srca ljubili

740 in enkrat nebesa zaslužili.
Jaz za to, o Jezus, pred tabo zdaj klečim
in vse svoje podložne priporočim!

Amerika

Tebi jaz moram hvalo dati,
da si ti meni dal spoznati,
745 katera je ta prava vera,
ki nebo odpira.
Jaz nisem vredna bila,
sama to sem zaslužila.
Pod križem ta up znajte,
750 po le-tem v nebesa pojte.
Za to ljubezen se tebi zahvalim,
Jezusa vselej v srcu ohranim.
Tebi hočem zvesta biti,
nikdar tebe razžaliti.

Azija

755 Jaz padem doli pred ta križ,
zahvalim se za milost tvojo,
da ti danes poskrbiš,
da zveličaš dušo mojo.
Ti si mene v barko vzel
760 prave te krščanske vere,
ker si se na križ vzel,
kakor se pri Pavlu bere.
Hočeš zveličati vse ljudi,
ki so na celem sveti.
765 Ta milost nič ne pogubi,
po zapovedih je tedaj živeti.

Afrika

Celo do mene je došla ta milost, ne prepozno,
čeravno sem bila zašla v pregrehe dosti grozno.
V tej nejeveri sem živela tako veliko tisoč let,
770 dókler ni priplula krščanska barka na ta svet.
Zdaj jaz padem predte doli,
vsa Afrika z mano to stori,
za to milost se zahvali,
krščansko vero počasti!

Ribič

Poglej, kristjan, če ni le-to
velika milost Božja,
da skozi muko Kristovo

odrešen si od ognja.
Poklican bil si z drugimi
iz ajdovske nevere,
zaslužil to zveličanje
krščanske prave vere.
Evropa in pa Afrika
morata na znanje dati,
tudi Azija in Amerika
danes morata priznati,
da je krščanska vera bila,
ki jih je rešila
in vse skup zveličala,
od pekla odrešila.

Vsi skupaj:

Ah, hvalo tebi dajemo,
na križ razpeti Bog,
in te zopet prosimo,
ti bodi naš Gospod!
V svoji milosti ohrani nas,
nam svojo daj pomoč,
de ne pride več nad nas
ta peklenska večna noč!

ENAJASTA PODODBA

M a t i s e d e m ž a l o s t i

Marija

775 O žalost moja prevelika,
za voljo Jezusa, mojega ljubega sinka.
Kadar vidim njegovo sveto glavo
tako ranjeno in krvavo,
moram od žalosti vpiti
780 in s solzami svoje oči zaliti.
Kadar pa gledam njega sveto obličje,
le-to me k jokanju žalostno k sebi kliče
to vse njega raztrgano sveto rešnje telo,
ki je poprej kakor sonce bilo,
785 le-to me sili vselej jokati
in ob tem premilo plakati.
O, grešnik, le-to si k srcu vzemi
obdrži v svojih mislih vselej,
da boš mogel svojih grehov se rešiti
790 in z mano nebeško kraljestvo pridobiti.

Prvi angel

Z Marijo žalostno v mukah stojim,
od velike žalosti komaj živim.
To grenko smrt našega Zveličarja premišlujem
in za njim z Marijo iz srca žalujem.

795 Ti, grešnik, pa vse to slišiš
in z nobeno žalostjo ne premisliš,
ne vidiš, da zate je na križu umrl,
da je tebi in vsem grešnikom pekel zaprl.
Ah, človek, prav to žalostno mater premisli
800 in nje veliko žalost v srce si vtisni!
Poglej, nje duša je z žalostjo obdana,
skoznjo pa tvoja duša bo oprana!
Ona tukaj veliko žalost trpi,
da tebi, grešnik, odpuščanje pridobi.

Drugi angel

805 O, Marija, ti prežalostna Mati,
kako ti grešni ljudje malo marajo zate,
videč vso objokano pod križem stati,
in nobeden tebe le-sem ne pride iskati,
s tabo tvojega ljubeznivega sinu obžalovati
810 in za odpuščanje njih grehov se jokati,
h kateremu ti milostno se trudiš vabiti,
da bi s tem mogli nebesa pridobiti.
Ah, žalost, oh bridkost te žalostne device
se zliva iz nje trupla in žalostne dušice.
815 Ja, vsi njeni udi so s težavami obdani,
da le bi pridobila te grešnike, ki so zapeljani.
Ona želi, da bi se njim nebeška vrata odprla
in hudiču iz krempljev njih duše izdrla.

Kupido

Kdo je bil vojščak le-ta,
820 kateri je premagal Boga,
Boga tako močno ranil?
Nobeden ni tako močen bil,
kakor ta ljubezen velika,
ki ga je zvezala brez vsakega štrika.
825 Ta, kateri ne more ranjen biti,
se je pustil od mene zvezati in raniti.
Za ta greh se odkupite,
tega zvezanega odrešite!

Janez

O, moj mojster, Jezu Kriste,
830 trdne ostanejo besede iste.
Rajši bi življenje pustil,
kot da tebe ne bi ljubil.
K tebi moje srce gori,
ki ga je vžgala tvoja rešnja kri.
835 Kdor začne tebe enkrat ljubiti,
si ne more več ljubezni ugasiti.
Tudi v meni mora goreča ostati
in hočem svoje srce v tvoje dati.

David s harfo

Ljubi moj oče in Bog,
840 pomagaj ti meni iz mojih nadlog.
Kadar pomislim tako, me jok sili,
zatorej se ti, o milostni Bog, čezme usmili.
Spoznam, da sem greh pred tabo storil,
zato si ti moj rod s kugo pomoril.
845 Prav tedaj vsa ta nadloga čezme pride,
846 naj se čezme vselej tvoja sveta volja snide!

DVANAJSTA PODODBA

Skrinja zaveze

TRINAJSTA PODODBA

Božji grob

Nazadnje stopa ljudstvo.

Skrinja zaveze.
(foto: Peter Pokorn ml.)